

In welke wereld wil je leven?

We zijn best tevreden, maar het gevoel dat van alles achteruitgaat dringt zich steeds vaker op. Neem de opwarming van het klimaat en verlies van biodiversiteit die we niet weten in te dammen. Of het idee dat we met drones en wapens onze leefomgeving veiliger kunnen maken, of dat een maatschappij waarin iedereen van zichzelf uitgaat sociaal kan zijn. Of beweringen dat AI ons leven overneemt. We leven in een toestand die je niet even snel verandert, al is dat wat we graag willen.

Dit soort problemen en beelden konden ontstaan omdat we uit het oog verloren dat we evolutionaire wezens zijn en evoluties voortkomen uit wisselwerking. Wisselwerking wil zeggen dat al wat leeft, ontstaat uit voortdurende verandering. Daarin ontstaan patronen die standhouden en mee gaan doen in die verandering en verder evolueren. Elke vorm van leven op aarde is in de 4,5 miljard jaar dat de aarde om de zon en de maan om de aarde draait, op die manier ontstaan. Maar ook samenwerking, gemeenschappen, culturen en hun tradities ontstaan evolutionair uit wisselwerking. We kunnen ze niet maken.

Wij mensen zijn ook uit wisselwerking ontstaan en hebben bovendien het vermogen de wereld om ons heen in onszelf voor te stellen. We kunnen die voorstellingen onder woorden brengen zodat we met elkaar over de wereld kunnen praten. We bedenken en maken hulpmiddelen waarmee we minder blootstaan aan continue verandering. We zijn wisselwerking gaan gebruiken naar onze wensen. Het heeft een leefwijze opgeleverd waaraan we zo gewend en gehecht zijn, dat het moeite kost te accepteren dat we wisselwerking aantasten en daarmee alles wat eruit ontstaat.

De relatie met onze omgeving staat er op talloze plekken niet florisant bij. Toch hebben we als personen nog steeds meer verbondenheid, ervaring en gehechtheid met onze omgeving dan overheden en organisaties. Alleen zijn we er nog niet aan gewend die vermogens in te zetten voor een betere toekomst die ons allemaal aangaat.

De maatschappelijke reactie is dat we voor een omslag naar de politiek en overheid kijken. Maar in bestuurlijke aanpakken staan

systemen en ordening met regels centraal, en niet de wisselwerking waarin mensen ter plekke met hun omgeving en elkaar verkeren. Bij beleidskeuzes is zichtbaar dat werkelijkheden steeds als uitgangspunt worden genomen en niet de realiteit. Het ontbreekt bij overheden, politiek en organisaties aan organiserend vermogen dat wisselwerking met de omgeving ondersteunt. Hoe zorgen we ervoor dat leiders zich realiseren dat de huidige manier van besturen niet meer voldoet?

We zien het aan onze voedselproductie. Het bijzondere is dat steeds meer boeren terug willen naar de basis. Ze gebruiken termen als regeneratief, agro-ecologisch, biologisch, vanuit het besef dat ons voedsel afkomstig is van levens van planten en dieren die uit natuurlijke wisselwerking ontstaan. Via hun werk op het land dragen deze boeren bij aan herstel van wisselwerking van alles wat in en van die grond leeft, zodat in een veranderend klimaat nieuw, gezond leven kan ontstaan en kan blijven ontstaan.

Ga je uit van wisselwerking in de realiteit, waarin we zijn geboren en ademen en samen leven?

Of ga je uit van werkelijkheden: de gedachten en constructies die voortkomen uit de wisselwerking in ons brein?

Dit verschil heeft grote gevolgen voor hoe we met onze omgeving en ons eigen leven omgaan.

Je kunt in de huidige maatschappelijke toestand bij vrijwel alles de noodzaak van herstel van wisselwerking ontdekken. Bijvoorbeeld in het onderwijs. Nu leren kinderen vaak modellen die ze contextloos gaan toepassen. Of gaan we uit van kinderen in hun dagelijkse leven waarin ze leren om met allerlei mensen en gebeurtenissen om te gaan? Deze vorm van regeneratie van het onderwijs helpt bijvoorbeeld ook om leesvaardigheid te verbeteren en zal na enige tijd een harmonieuzere en gezondere samenleving opleveren. Contextgedreven vormen van werken en organiseren komen dan ook op, en we leren een regeneratieve houding te onderscheiden van marketingverhalen over regeneratie. Wanneer we vanuit wisselwerking werken nemen we altijd context serieus. Zo vormen we samen een socialer, praktischer en leefbaarder stelsel dan met AI ooit bereikbaar is.

Wat mensen bedacht en uitgevonden hebben kunnen we erbij inzetten, zolang het bijdraagt aan herstel en bescherming van wisselwerking. Het is een evolutionair maatschappelijk proces: iedereen vertrekt vanuit de eigen omgeving en komt anderen tegen. Het gaat net zo snel als we kunnen. *Een sneller veranderingsproces in de samenleving is niet mogelijk.* En wie vanuit wisselwerking in de realiteit bezig is, gaat oogsten. We krijgen op elk terrein evoluties cadeau die nu niet kunnen opkomen. Allerlei problemen vallen weg.

En ja, we hebben allemaal mitsen en maren, dingen die ons onder druk zetten, structuren en regels die nieuw gedrag frustreren. De kunst is onze aandacht te verleggen naar waar leven op deze planeet om draait, en een leefbare wereld te laten groeien waarin we adem kunnen halen. Het is het lonkend perspectief van een rustige en verbonden samenleving, waar minder drukte en stress heerst, en ook minder drukte in ons hoofd. Een samenleving waarin we ons niet meer laten verleiden tot 'behoud' of 'restauratie' van situaties waarvan we inmiddels weten dat ze ziekmakend zijn. Met leefstijlen waarin we waardigheid en overvloed kunnen ervaren en ook weten wanneer genoeg genoeg is.

De reddingsboei is niet een of andere technologie of slimme handigheid, we zijn het toch echt zelf. En we kunnen opnieuw, nieuw, beginnen.

Meer weten?

Visiestatement:
Vanuit wisselwerking leven
en werken.

Wil je ervaringen uitwisselen,
in beweging komen en zoek je
naar een vorm die je past?

Imelda 06 154 75 638

Leonie 06 108 88 281

E-mail sezen@sezen.nl

Deze uitnodiging is geschreven door Wim van Dinten,
Imelda Schouten en Leonie van Dinten.

Oktober 2026.

Sezen
UITGEVERIJ

Muntstraat 25
3961 AJ Wijk bij Duurstede
0343 59 58 06
uitgeverij.sezen.nl

Coverfoto van YuriArcursPeopleimages, binnenfoto van Izf en
flapfoto van Addictive_stock via Envato Elements.

Vormgeving: Nicolien Pul.

© 2026 Stichting Sezen – Alle rechten voorbehouden. Verspreiding
van kopieën zijn toegestaan na overleg en toestemming van de auteurs.

